

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. Vaste commissie voor Klimaat en Groene Groei
Postbus 20018
2500 EA DEN Haag

Woerden : 26 november 2024

Onze ref. : E24b15/HG-is
Doorkiesnr. : 0348 48 43 50
E-mail : hg@vemw.nl

Onderwerp : Fossiele subsidies

Geachte leden van de vaste commissie voor KGG van de Tweede Kamer,

Op 5 december debatteert u over “uitgavenregelingen gelieerd aan fossiel energiegebruik, fiscale fossiele vrijstellingen, kortingen en aangepaste belastingtarieven” (ook wel “fossiele subsidies” genoemd). VEMW is van mening dat het inprijzen van de externe negatieve effecten van CO₂-uitstoot een positieve prikkel is voor de energietransitie en de industrietransitie, en daarmee bijdraagt aan het behalen van de klimaatdoelen. Echter, deze benadering is alleen effectief als deze prikkel daadwerkelijk bijdraagt aan de wereldwijde reductie van CO₂-uitstoot. In dit kader vragen wij uw aandacht voor de gevolgen die de vermindering van de vrijstelling voor energiebelasting voor de productie van elektriciteit en warmte heeft voor de industrie. Daarnaast delen wij onze visie op de wijze waarop de afbouw van fossiele regelingen een effectieve maatregel kan zijn.

Maatregelen gericht op het afbouwen van fossiele subsidies dienen naar onze mening te voldoen aan twee belangrijke voorwaarden: behoud van een level playing field en beschikbaarheid van handelingsperspectief. Als niet aan beide voorwaarden wordt voldaan, zal het effect niet een daadwerkelijke vermindering van het gebruik van fossiele brandstoffen zijn, maar de verplaatsing van productie en daarmee verbonden CO₂-emissies naar het buitenland. Met als enig resultaat: verlies aan welvaart in Nederland.

Daarom pleiten wij voor beleid met betrekking tot fossiele subsidies dat zich richt op de noodzakelijke randvoorwaarden. Op deze manier kan het inprijzen van CO₂-uitstoot een effectief instrument worden, met vermindering en niet verplaatsing van gebruik van fossiele brandstoffen tot gevolg.

Hét kenniscentrum en dé belangenbehartiger voor zakelijke energie- en watergebruikers

Gevolgen voor de industrie

De reeds genomen maatregel, die vanaf 1 januari 2025 wordt ingevoerd, namelijk de vermindering van de vrijstelling voor energiebelasting voor de productie van elektriciteit en warmte, verslechtert de concurrentiepositie van de Nederlandse industrie en zorgt voor een hogere elektriciteitsprijs.

In de Wet Glastuinbouw wordt de vrijstelling van energiebelasting voor de productie van elektriciteit en warmte uit aardgas aangescherpt. De productie van elektriciteit en warmte, via Warmte-Kracht-Koppeling (WKK), wordt met deze aanpassing aan strengere eisen onderworpen. De ontheffingsmogelijkheid voor elektriciteitsproductie zal worden aangescherpt door de elektrische efficiëntie-eis te verhogen van 30% naar 60%. Deze maatregel is bedoeld om de glastuinbouw- en industrie te stimuleren hun verbruik van fossiele brandstoffen verder te verminderen. Maar bedrijven hebben echter slechts beperkte mogelijkheden om de gevolgen van deze maatregel te compenseren met een rendabele investering in een verduurzamingsproject.¹ Deze situatie vergroot het risico op het wegleffect: bedrijven verplaatsen hun activiteiten uit Nederland naar landen waar een minder streng klimaatbeleid geldt. Uiteindelijk leidt dit ertoe dat de mondiale CO₂-uitstoot niet afneemt.

Daarnaast zien wij de meerwaarde van WKK's om flexibiliteitsdiensten voor de balancerings van de elektriciteitsvoorziening te leveren. Deze diensten zullen door de implementatie van de Wet Glastuinbouw duurder worden, met als gevolg een (onnodige) stijging van de toch al hoge elektriciteitsnetwerkkosten.

Hoewel de Wet Glastuinbouw bedoeld is voor WKK's, heeft deze ook impact op de inputvrijstelling van alle gasgestookte elektriciteitscentrales. Doordat deze stapsgewijs afgebouwd zal gaan worden, is het effect nog beperkt in 2025 maar zal dit in 2030 significant zijn.

Voor de industrie is het essentieel om alternatieven te hebben voor fossiele brandstoffen, zowel als energiebron en grondstof. Hiervoor zijn de beschikbaarheid van elektriciteit, groen gas en koolstofarme waterstof noodzakelijk. Deze energiedragers zijn naar verwachting in de komende 10 jaar onvoldoende beschikbaar. De lastenstijging en daarmee stijging van bedrijfskosten als gevolg van de eerder vermelde maatregel is door het ontbreken van alternatieven niet vermijdbaar en tegelijkertijd is de ruimte voor de industrie om deze kosten door te berekenen uiterst beperkt.

Welvaart

Het verdient aanbeveling om andere keuzes te maken met betrekking tot de afbouw van fossiele subsidies. Zoals vermeld in het hoofdlijnenakkoord, vindt de "afbouw van fossiele subsidies voor energievoorziening plaats in Europees verband". Wij dringen er op aan dat dit uitgangspunt wordt gehandhaafd. In dat kader pleiten we ervoor dat voorgestelde maatregelen, zoals de afschaffing van de vrijstelling voor kolenbelasting bij duaal gebruik en de voorgestelde tariefaanpassingen in de Energiebelasting (verhoging van gastarieven en verlaging van elektriciteitstarieven), niet worden doorgevoerd. Specifiek voor de tariefaanpassingen in de Energiebelasting zullen de verwachte resultaten mogelijk niet worden behaald (er wordt een CO₂-reductie van 1,2 Mton geraamd, maar in de praktijk kan dit slechts 0,4-0,7 Mton bedragen). Dit komt doordat diverse factoren de elektriciteitskosten beïnvloeden, zoals de beschikbaarheid van netwerkcapaciteit en de vereiste infrastructuur.²

¹ Onderzoek naar de effecten van de beperking van de inputvrijstelling voor warmtekrachtkoppelingssystemen. Studie Trinomics en BlueTerra, augustus 2024 i.o.v. Ministerie van Financiën

² Aanpassingen Energiebelasting voor extra emissiereductie Inschatting effecten (CE Delft) 2023

Wij verzoeken de overheid om verder de reeds genomen maatregel te heroverwegen om het welzijn van de Nederlandse industrie te waarborgen, die op haar beurt een grote invloed heeft op de welvaart en het welzijn van de Nederlandse samenleving. De huidige manier waarop fossiele regelingen worden afgebouwd, voldoet niet aan het beoogde doel, omdat het de twee belangrijkste noodzakelijke voorwaarden niet in acht neemt: een gelijk speelveld en handelingsperspectief. Wij stellen voor dat bij de afbouw van fossiele subsidies rekening gehouden wordt met de beschikbaarheid en betaalbaarheid van elektriciteit, groen gas en koolstofarme waterstof.

VEMW vertrouwt erop dat u haar standpunten en verzoeken zult betrekken bij het commissiedebat van 5 december en de verdere besluitvorming. We zijn uiteraard beschikbaar om dit, indien gewenst, nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

w.g.

dr. H. Grünfeld
Algemeen directeur